

Geen gezellige Hollandse omroep

De NCRV mag dan een moderne omroep zijn, haar naam lijkt volstrekt uit de tijd. Staat de N niet voor een vorm van Hollands provincialisme nu televisie-amusement pas echt amuseert als er „Made in the USA” op staat en vanuit Luxemburg wordt uitgezonden? Is de C niet een overleefde erfenis uit de vooroorlogse, verzuilde samenleving, toen Nederland nog gelovig en kerks was? Is de R niet het constante zorgenkindje onder de media, platgewalst onder de hegemonie van de Beeldbuis? De V tenslotte lijkt een hinderpaal op weg naar een echt publiek en/of commercieel omroepbestel. Kijkers en luisteraars zijn consumenten geworden van beeld en geluid. Het is met een omroep net als met C&A of met de HEMA: je koopt er of je koopt er niet, maar je wordt er geen lid van. Wordt het niet tijd voor een naamsverandering, aangepast aan de eisen des tijds?

Maar misschien verdient de naam NCRV het, dat men nog steeds een goed woordje voor haar doet. Omdat de omroep zich aan die naam steeds weer kan scherpen. Je van je identiteit bewust worden, dat is: weten waar je vandaan komt. Maar ook: diegene proberen te worden van wie je vindt dat je zó zou moeten zijn. Theologen haasten zich dan meestal naar de C, als het om identiteit gaat. Dat is denk ik een vorm van beroepsbijziendheid. Vergeleek Jezus christenen niet met zoutend zout? Welnu, zonder zout is de pap niet te eten, maar met teveel zout wordt ze helemaal onverteerbaar. Een bezinning op de N, de R en de V is niet minder gezichtsbepalend voor de NCRV dan die op de C.

Dorp Wereld

Laat daarom de N nog maar steeds voor Nederlands staan. De NCRV is een omroep voor en door Nederlanders en staat midden in de Nederlandse samenleving. Niet dat de NCRV daarmee een „gezellige Hollandse” omroep moet worden, kneuterig en bekrompen. We leven immers in „het dorp wereld” (the global village), zoals iemand onze planeet in het tijdperk van de massamedia noemde. De N drukt echter wel goed het maatschappelijke en publieke karakter uit van de omroep: ook al kleurt de C – als het goed is – wat de ether in gaat, wat uitgezonden wordt is niet bestemd voor „ons soort mensen”, maar voor ieder die de Nederlandse taal ook maar een beetje machtig is. De wereld van de media dreigt gemakkelijk een schijnwereld te worden, een verbeeld bestaan. Maar de N houdt de NCRV met de beide benen op de maatschappelijke grond: radio en televisie maken is niet: spelen met illusies, maar heeft de communicatie tussen concrete mensen tot doel.

De C lijkt met het algemene in de N op gespannen voet te staan. Minder dan de helft van Nederland noemt zich immers vandaag christelijk, maar 100% van de bevolking kijkt televisie. Die twee letters maken dan ook kortsluiting wanneer er te veel kerk en godsdienst in de programma's wordt gestopt en zij tot doel in zichzelf worden. Maar zoals Jezus zei: de sabbat is er voor de mens en niet omgekeerd. Zo is de C er voor de N en de N niet voor de C. Het christelijke is altijd middel en de wereld doel, en dat niet alleen in de omroep. Doel in het christelijk geloof is wel dat deze wereld ooit nog eens Rijk Gods zal heten. Christenen leven dus ook niet in een andere wereld dan niet-christenen; zij proberen wel hun met anderen gedeelde wereld van een hoopvolle horizon te voorzien.

Ook al zou de simpele R uit 1924 nu kunnen worden vervangen door het technische vernuft van de HDTV van onze tijd, zij herinnert wel aan het feit dat omroepen zich bedienen van massamedia. Die kennen hun eigen wetmatigheden. Met hun ongekende mogelijkheden, maar ook met hun begrenzingen. Zij vergroten de kennis van de wereld enorm, maar veroordelen ons ook tot de eenzaamheid van de huiskamer. Zij brengen ons tot nieuwe inzichten, maar bevestigen ook onze vooroordelen. Zij informeren ons, maar verstrooien en verleiden ons evenzeer. De televisie „troost” ons, maar verplettert ons ook met machteloos leed. In onze communicatie- en informatiemaatschappij vormen media een grillige macht, die zelfs hen die zich ervan bedienen, soms de baas is. Het medium is een middel dat zorgvuldig en met kennis van zaken dient te worden gehanteerd. Niet de C, maar de R zou wel eens de lastigste letter in NCRV kunnen zijn.

Dat het medium instrument blijft ten dienste van mensen en geen eigen leven gaat leiden, daarvoor moet de V waken. De V zorgt ervoor dat radio en televisie niet tot totaal eenrichtingsverkeer worden, zodat in onze democratische samenleving geen dictatuur van de media ontstaat. Een vereniging verleent aan mensen stem en inspraak. Niemand is er toe veroordeeld om buisslaaf of luidspreekknecht te blijven. Het omroepbestel is publiek en anoniem. Dat wil zeggen: het is van ons allemaal en van niemand in het bijzonder. Maar van een omroep moet je kunnen zeggen dat hij van mij is, dat ik mij er thuis voel.

Voor velen vormt de C de bindende band in de V. Dat delen de leden met elkaar. Maar de NCRV is en blijft een vereniging. Zij moet zich wel laten inspireren door (en het zich lastig maken met) het Evangelie, maar mag geen kerkje willen spelen. Dat – en dan is de cirkel weer rond – verdraagt zich helemaal niet met de N en de R.

Frits de Lange

Dr. F. de Lange (1955) is hoogleraar evangelistiek aan de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken in Kampen en docent ethiek aan de theologische faculteit van de Rijksuniversiteit Groningen.